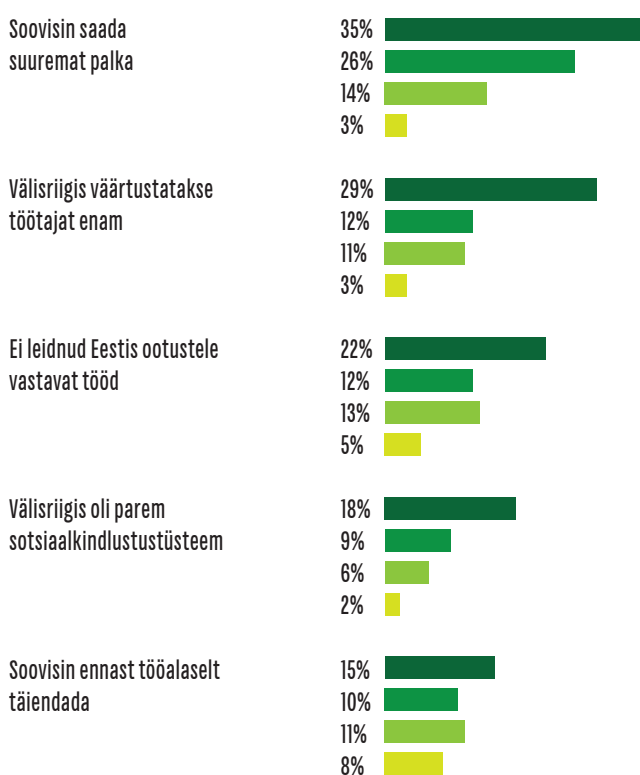

Rahvuskaaslaste programmi mõju-uuring

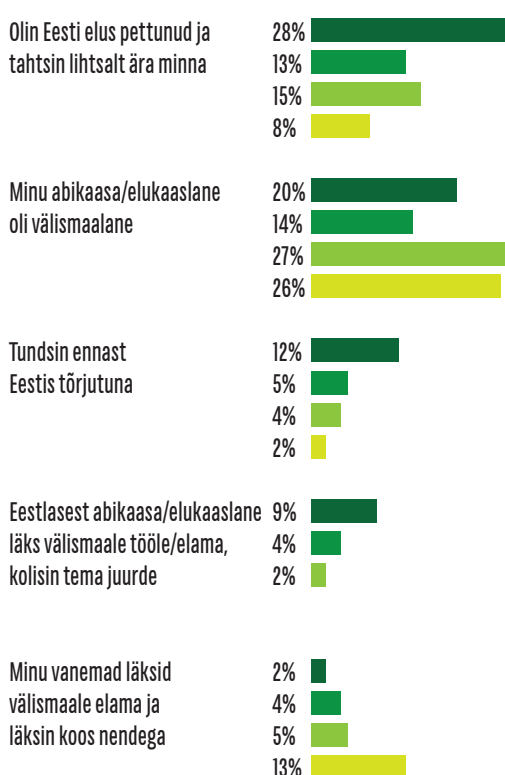
Uuringu eesmärk on hinnata „Rahvuskaaslaste programmi (2009–2013)“ raames ellu viidud tegevuste edukust ja soovitada lisategevusi, mis aitavad kaasa rahvuskaaslaste sidemete hoidmisele ja tugevnemisele Eesti ning eesti keele ja kultuuriga.

Rahvuskaaslaste programm on 2004. aastal alguse saanud välismaal eestlust arendav raamistik, mille eesmärgiks on tagada, et väljaspool Eesti Vabariiki elavatel eestlastel oleks side Eesti ja eesti kultuuriga, nende võimalik repatrieerumine oleks lihtne ning kasvaksid võimalused levitada välismaal objektiivset infot Eestist ja talletada välismaist eesti kultuuripärandit. Väljaspool Eestit elab hinnanguliselt 150 000–200 000 rahvuskaaslast.

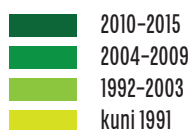
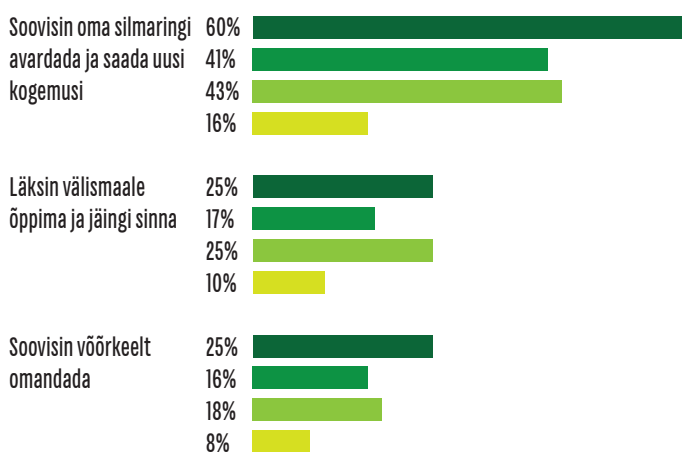
Eestist lahkumise tööalased põhjused lahkumise perioodi järgi*

Eestist lahkumise isiklikud põhjused lahkumise perioodi järgi*

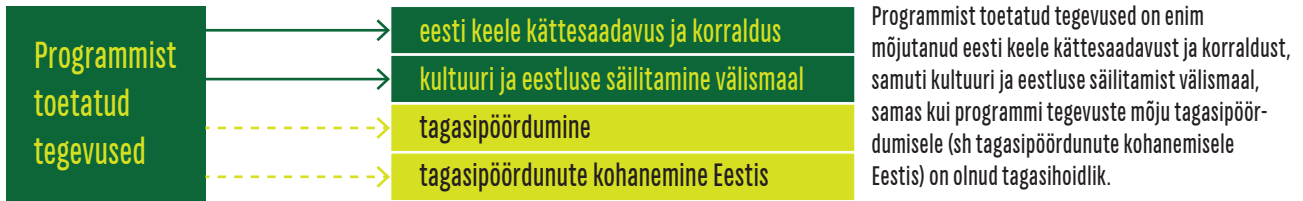
Eestist lahkumise enesearenguga seotud põhjused lahkumise perioodi järgi*

*Iga vastaja võis valida kuni kolm põhjust

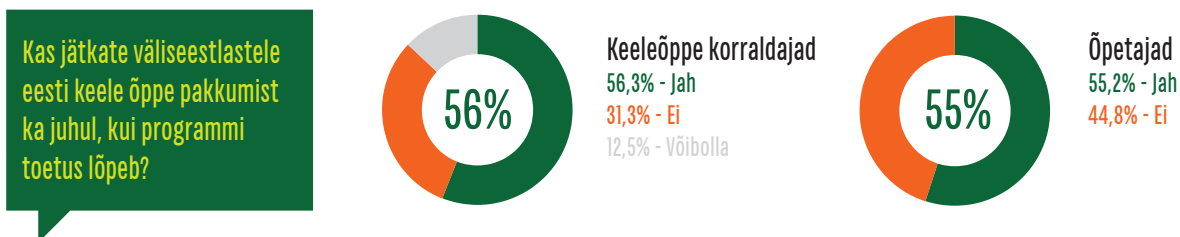
Uuringu tulemused

Programm ja programmist toetatud tegevused on vajalikud, aitamaks rahvuskaaslastel hoida sidet Eesti ja eesti kultuuriga ning talletamaks väliseesti kultuuripärandit.

Lõppenud programmiperioodi tegevused olid tervikuna tulemuslikud.

Samas on programmitegevused kujundatud pigem lühiajalisi eesmärke silmas pidades ning need võiksid enam arvesse võtta pikemaajalist mõju rahvuskaaslaste sidemete säilitamisel Eestiga. Mõningate tegevuste jätkusuutlikkus ja/või saavutatud mõju püsivus on küsitavad.

Keeleõppe toetamise vähendamine tooks kaasa selle kättesaadavuse halvenemise: programmi toetus lõppemisel jätkaks eesti keele õpetamist umbes pooled uuringus osalenud keeleõppe korraldajad, lapsevanematele tähendaks see suuremaid väljaminekuid.

Keeleõppes tuntakse puudust kohaliku elu-olu, õppija vanust ja keeletaset arvestatavatest kaasaegsetest õppematerjalidest. Ka koolidesse sobilike õpetajate leidmine välismaal on pigem keeruline ülesanne.

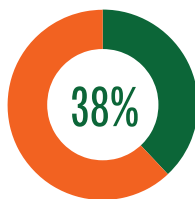
Keele- ja kultuuriõppes peetakse kõige olulisemaks tegevusi, mis võimaldavad inimestel füüsiliselt Eestisse, eesti keele ja kultuuri keskkonda tulla (nt keele- ja kultuurilaagrid, keele- ja õpestipendiumid).

Keele- ja kultuuriõppes on väga oluline roll perekonna toetusel, samuti usaldusväärsetel juhendmaterjalidel laste kasvatamiseks ja õpetamiseks mitmekeelses kultuuriruumis. Laste eesti keele- ja kultuuriõpe mõjutab ka lapsevanemate huvi Eesti ja Eestis toimuva vastu (sh väliseesti kogukondades osalemist).

Keele- ja kultuuriõppe mõju:

- võimalus siduda end tulevikus Eestiga (nii lastel kui teistel pereliikmetel);
- laste ja vanemate sidumine Eesti ning eesti keele ja kultuuriga;
- teadmised vanemate päritoluriigi keelest-kultuurist;
- põhjus kokkutulemiseks (sh tähtpäevade tähistamiseks ja koos õppimiseks);
- võimalus suhelda sugulaste ja sõpradega Eestis (ja väljaspool Eestit);
- laste ja noorte maailmapildi rikastamine ja nende identiteedi kujundamine

Eestis stipendiumi toel õppinud rahvuskaaslastest ei oleks enam kui pooled stipendiumita Eestisse õppima tulnud: õpinguteks ja elamiseks stipendiumi saamist hinnati väga kõrgelt.

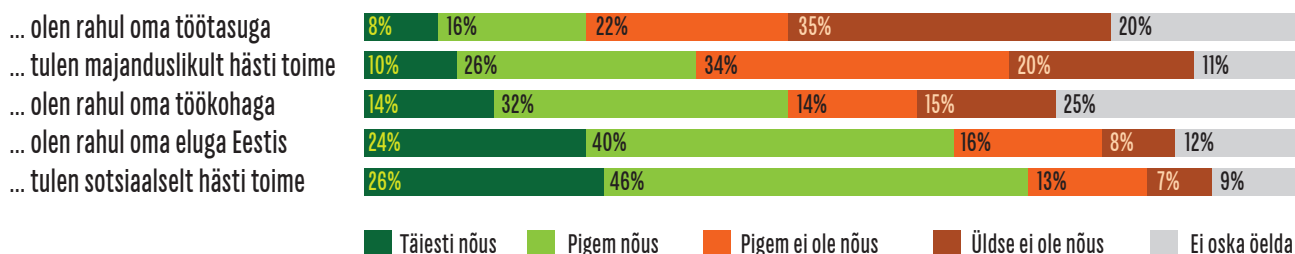

38% - Jah
62% - Ei

Kas oleksite Eestisse õppima tulnud ka juhul, kui Te ei oleks stipendiumi saanud?

Rahvuskaaslaste Eestisse tagasipöördumise toetamine on programmi ja valdkonna üks problemaatilisemaid valdkondi: tagasipöördujate saabumine ja kohanemine pärast pikaajalist välismaal viibimist Eestis on raskendatud.

Pärast Eestisse tagasipöördumist ...

Kas Eestisse tagasipöördumisel vastas Teie kvalifikatsioon Teie tööle?

Kas Teie hinnangul oleks tagasipöördumistoetust vaja ka tulevikus rahvuskaaslastele pakkuda?

86%

Jah

14%

Ei oska öelda

Hindamine tõi välja, et tagasipöördunud peredele ja lastele on seni vähe tähelepanu pööratud, nende toimetulekut mõjutavad:

- sobivate kooli- ja lasteaiakohtade kättesaadavus
- sobivate kvalifikatsioonile-erialale ja kogemusele vastavate töökohtade olemasolu ja nendest teadaamine Eestis
- laste aga ka muust rahvusest pereliikmete edukas ja kiire kohanemine Eestis
- eesti keelega toimetulek nii koolis, tööl kui kodus
- sotsiaalkultuuriline toimetulek ning toimetulek eestlaste väärtushinnangute ja kommetega

Soovitused programmi jätkamiseks ja arendamiseks

- Programmi olemasolu, eesmärgid ja võimalusi tuleb edaspidi paremini väliskogukondade seas turundada
- Jätkata eesti keele ja kultuuri õpetamise (sh õpetajate töö tasustamise ja koolitamise toetamist) ja õppimise toetamist, arvestades õppijate vajaduste ja eripäradega nii Eesti koolides kui keele- ja kultuurilaagrites
- Töötada välja või täiendada olemasolevaid mitmekeelses kultuuriruumis lapse õpetamise ja kasvatamise juhiseid nii lapsevanematele kui õpetajatele ja muuta need kõigile lihtsasti kättesaadavaks
- Jätkata nende tegevuste ja meetmete toetamist (võimalusel suurendada), mis võimaldavad eest keele ja kultuuri keskkonda tulla (keele- ja kultuurilaagrid, keele- ja õppetipendiumid Eestis õppimiseks)
- Toetada tagasipöördujaid, sh nõustada neid töö otsingutega seotud küsimustes, samuti aidata kokku viia rahvuskaaslased teatud töökogemust või keeleoskust eeldatavate tööandjatega, et tagasipöördunu leiaks võimalikult kiiresti enda kvalifikatsioonile ja kogemusele vastava töö
- Toetada tagasipöördujate laste Eestis kohanemist (sh keelekursused, abiõpetaja ja/või psühholoogi toe võimaldamine)
- Soodustada koostööd ja tösta teadlikkust selle olulisusest ajutiselt välismaal viibivate lapsevanemate, laste ja nende kodukooli vahel, et naasmine tulevikus oleks lihtsam
- Vaadata üle tagasipöördumistoetuse eraldamise eesmärgid ning taotlemise tingimused selles valguses, et suure tõenäosusega kasvab lähiaastatel tagasiränne nende hulgas, kes on Eestist lahkunud viimase 5-10 aasta jooksul
- Vaadata üle taotlemise abimaterjalide ja juhendmaterjalide piisavus, arusaadavus (lihtsus) ja kättesaadavus
- Täpsustada erinevate toetuste eraldamise nõudeid, tingimusi ning eelistusi, põhjendada taotlejatele rahastamisotsuseid (sh rahastamise mitte rahuldamise põhjuseid)

Soovitused rahvuskaaslaste poliitikaga seotud valdkonna arendamiseks

- Vajalik on Eesti kui hea töö- ja elukohariigi turundamine välismaal, sh rahvuskaaslaste seas. Eesti turundamisel ja tagasirände ajendamisel tuleb arvestada sisse- ja väljarände tõmbe- ja tõuketeguritega
- Vähendamaks eelarvamusi ja halvustavat suhtumist rahvuskaaslastesse välismaal, tutvustada Eestis elavatele eestlastele, millega rahvuskaaslased väljaspool Eestit tegelevad ja milline on sealne elu
- Rahvuskaaslaste kaasamiseks Eesti majanduse arengusse tuleb koostöövõimaluste kaardistamiseks ja realiseerimiseks teha erinevate osapoolte vahel koostööd, nt rahvuskaaslaste puudutava informatsiooni kompleksne ja ajakohane kajastamine ühel veebilehel; saatkondade, ettevõtete, eestluse säilitamisega tegelevate organisatsioonide ja erinevate ministriumite kaasamine ja infovahetus; koostööprojektid erinevates valdkondades nt hariduses ja teaduses, majanduses; külastused ja konverentsid jne
- Toetada tuleb Eestisse ajutiselt või püsivalt saabujate kohanemist (sh nt kohanemiskoolitused, eesti keele kursused, tugiisik/mentor/nõustaja, koostöö tööandjaga)
- Vähendamaks tagasipöördunud lastel kohanemis- ja toimetulekuga seotud raskusi, pöörata enam tähelepanu nende laste kooli- ning lasteaiakohtade olemasolule ning nende sobivaks kohandamise võimalustele ja kättesaadavusele

Uuringus osalenud jagunesid järgmiselt:

Veebiküsitlus	Rahvuskaaslaste üldküsitlesele vastas	1161	<div style="width: 100%;"></div>
	Programmist toetust mitte saanutest vastas	469	<div style="width: 40%;"></div>
	Programmist toetust saanutest vastas	278	<div style="width: 24%;"></div>
	Süvaintervjuudes osales	62	<div style="width: 5%;"></div>
	Eksperte osales fookusgruppides	14	<div style="width: 1%;"></div>
	Kirjeldatud juhtumiuuringuid	4	<div style="width: 0.3%;"></div>

Rohkem tulemusi ja soovitusi loe uuringu aruandest: http://www.ec.ut.ee/sites/default/files/ec/rahvuskaaslased_loppraport.pdf